

Rolf Hjerter lämnade den 31 januari sin tjänst som chef för Baselsektionen vid FUH. Under mer än trettio år har markteleunderhållet varit hans arbetsfält. Han har även i många år medverkat som redaktionsmedlem och exekutivt ansvarig för TUFF. Inför hans avgång har TUFF intervjuat honom främst om hans syn på markteleunderhållets utveckling och framtid.

Din karriär, hur du började, och varför marktele blev ditt huvudområde?

– Min bana i Flygvapnet började 1954 när jag kom till F 14 för att göra värnplikten. Jag fick tjänstgöra på 2:a divisionens eltropp. Det var ett ansvarsfyllt och intressant jobb. F 14 hade då J 28 Vampire och jag fick delta både i tillsynsarbetet och i klagöring före flygning. Jag tyckte att det var ett fint kamratskap på F 14, så när jag tillfrågades om att fortsätta efter värnplikten accepterade jag direkt.

Teknikerbristen var stor inom FV på den tiden så redan efter något år fick jag chansen till flygteknikerutbildning vid Flygvapnets Tekniska Skola (FTS) i Västerås. Efter utbildningen skulle jag egentligen återvänt till F 14, men veckorna innan kursen var slut kom ett erbjudande, som jag antog, att börja som yrkeslärare vid Flygförvaltningens Verkstadsskola (FFV) i Västerås.

Skolan hade till uppgift att utbilda flygplan-, flygmotor- och telemontörer samt instrumentmakare för flygverkstädernas behov. Själv fick jag ägna mig åt telemontörerna. Det var en härlig tid och många av eleverna har blivit mina vänner för livet.

Skolan tillhörde Flygförvaltningens Underhållsavdelning (FF/UH) och när man i början av 60-talet behövde förstärkning vid sin Markteleservicedetalj i Stockholm var ju inte steget så långt att ta. En bidragande faktor var också att det fanns bättre möjligheter till utbildning på kvällstid i Stockholm än i Västerås. Våren 1962 började jag mitt nya arbete på FF/UH inom makteleunderhållsområdet.

Hur var det att börja arbeta med marktele?

– Det var ett oerhört stimulerande arbete med breda kontaktytor såväl inom Flygförvaltningen som mot kunden (Flygstaben), industrin och förbanden.

Det var ju inte så underligt att man behövde förstärkning på marktelesidan. Utbyggnaden för Stridslednings- och luftbevakningssystem modell 60 (STRIL 60) hade nyss påbörjats. Strilradaranläggning 08 var slutlevererad och Luftförsvarscentral typ 1 och Strilradaranläggning 65 var under leverans. I planerna låg bl a Radargruppcentraler, Strilradaranläggning 15 och 66, samt ett stort antal Strilradioanläggningar och inte minst en kraftig utbyg-

gnad av alla flygbaser. Försvarets fasta radiolänknät och transmissionsnätet i övrigt var i stark utbyggnad och man talade även om flygbaserad strilradar!

Egentligen var det otroligt att man med den relativt ringa bemanningen på främst sakbyråer och underhållsavdelning klarade av denna jätteuppgift. Visst åkte tidsplanerna en del, men ändå.

Hur vill du karakterisera marktele?

– Marktelemiljön kan ofta karakteriseras som geografiskt utbredda materielkedjor. Den ingående materielen samverkar för att realisera de tekniska funktioner som användarna behöver för att lösa sina uppgifter. Teknikmässigt hittar man såväl finsom grovmekanik, hydraulik, optik, elkraft och naturligtvis elektronik av de mest skilda slag inklusive datakraft.

Användaren är ofta ointresserad av hög tillgänglighet på enstaka bruksenheter. Han är mer intresserad av att hela systemet fungerar så att han får den tekniska funktion som behövs för att realisera t ex underhållstjänst eller operativ och taktisk ledning.

Tycker du att markteleområdet fått ökad betydelse?

– Materielen har haft stor betydelse under hela den tid som jag kan överblicka, men många har nog inte haft den insikten. En episod som kan belysa detta hände för många år sedan då FV hade ekonomiska problem. Då prioriterades ett flygplan-system men inte motsvarande ledningssystem. Motiveringen var i korthet att ett flygplan kunde skjuta ned ett annat flygplan men det skulle aldrig ett strilsystem kunna göra!

De senaste årens krig har väl inte lämnat någon i okunnighet om betydelsen av telebaserade ledningssystem.

På vad sätt har underhållet förändrats genom åren?

– Utvecklingen står aldrig stilla inom ett sådynamiskt och brett område som underhåll av marktelemateriel. En anpassning måste hela tiden ske. Bland det som fått stort genomslag vill jag speciellt nämna några punkter utan inbördes gradering.

För det första är det underhållets inriktning som ändrat karaktär. Tidigt ansattes det mot enskilda apparater och bruksen-

heter men för snart 25 år sedan började vi att fokusera underhållet mot tekniska funktionskedjor. Detta har även underlättat införandet av funktionsinriktad prestanda- och materieluppföljning och påverkat framtagning av teknisk övervakning.

För det andra har vi i alla läger fått gehör för LCC-strategin (LCC = Life Cycle Cost dvs livslängdskostnad). Metoden innebär först och främst att FMV vid anskaffningen kan väga in den kommande kostnaden för drift och underhåll men också en möjlighet att få leverantören att påverka materielens egenskaper i rätt riktning.

För det tredje vill jag peka på införandet av den sektorvisa materieförvaltningen på lokal nivå. I ett tidigt skede förvaltade alla flygflottiljer marktelemateriel. För komplexa marktelesystem med stor geografisk utbredning var detta en försvårande omständighet. Den sektorvisa materieförvaltningen infördes successivt och var helt genomförd 1985. Såväl systemsäkerhet som effektivitet har vunnit på detta.

Din syn på framtidens underhåll?

– Förutsättningarna som styr drift- och underhållsverksamheten avgörs främst under anskaffningsskedet. Då är möjligheterna till påverkan störst och utfallet i nytto/kostnadseffekter mest positivt. Därför är det viktigt att FMV i samband med anskaffnings- och underhållsberedningen aktivt och konsekvent använder alla möjligheter till att skapa förutsättningar för ett kostnadseffektivt och säkert underhåll.

Några saker som jag tycker är speciellt viktiga att satsa på är:

- Systemlösningar som innehåller redundanser för funktioner som styr tillgängligheten. Någon klok man har uttryckt det så att det är inte underhållsteknikern som ska sitta och vänta på att det blir ett fel. Det är utrustningen som ska kunna vänta på underhållsteknikern.
- Tekniska övervakningssystem som medger att drift- och reparationsåtgärder kan vidtas såväl lokalt som fjärrmässigt.
- Ökad standardisering i alla sammanhang dvs begränsningar av antalet utrustningstyper, operativsystemtyper och programspråk. Detta underlättar även möjligheterna att göra krigsreparationer.

- Digital lagring av underhållsinformation enligt internationell standard.

Vad tror du om FMV framtid?

– Jag tror att FMV har en rejäl chans att lyckas i den omdaning som nu pågår. Uppdragsstyrning har vi ju i princip haft länge inte minst genom Försvarets planerings och ekonomisystem (FPE) som infördes 1972. Intäktsfinansiering är inte heller något helt nytt. Några enheter har ju redan provat på det utan att gå under. Det väsentliga är att man inte krånglar till det för mycket så att vinsten går upp i administration. Jag tror dock att man inser faran med detta. Att inte anpassa sig till framtida krav är däremot riskfullt. Då skulle man snart tillhöra en förgången värld.

Ditt förhållande till TIFF?

– Det har varit en stimulerande uppgift. Jag har ingått i redaktionskommittén sedan 1972 och även svarat för exekutiva uppgifter för produktionen. Jag tror det är viktigt med ett språkrör direkt mellan oss på FMV och den primära målgruppen, som utgörs av underhållsteknikerna ute på fältet. Det

gäller dock hela tiden att se till att tidningen fylls med meningsfull information och samtidigt se till att hålla kostnaderna nere på en hyfsad nivå.

Dina planer för framtiden som ung och vital pensionär?

– Det finns så mycket trevligt att göra som man förut inte haft så mycket tid till. Resor t ex, läsa böcker, odla rosor. En del tid kommer jag att tillbringa i Västerbottens fjällvärld, som jag har en speciell förkärlek till. Leva, med andra ord.

Är det något annat som du vill framföra?

– Ja, jag vill betona värdet av det förtroendefulla samarbete som vi på FUH marktelesida haft med uppdragsgivare (främst flygstaben), lokala myndigheter och andra avdelningar inom FMV. Utan kompetenta kunder och samarbetspartners skulle det vara svårt att utveckla underhållet så som skett.

Intervjuare: Red